

УДК 635.75-022.43:631.53.04(477.4)

Покотило І., канд. с-г. наук (Білоцерківський національний аграрний університет)

Висота рослин та інтенсивність гілкування залежно від сорту, способів сівби та норм висіву коріандру в умовах центрального лісостепу України

Для дослідження включені два сорти коріандру – Нектар і Оксаніт. Виявлено залежність висоти рослин та гілкування від сорту, ширини міжрядь, норм висіву. Аналіз висоти рослин та гілкування залежно від сорту, ширини міжрядь та норм висіву в новій для коріандру зоні вирощування виявив різний ступінь впливу на їх зміну впродовж трьох років досліджень.

Ключові слова: коріандр, сорти, ширина міжрядь, норми висіву, висота рослин, гілкування.

Важливим біометричним показником морфологічної характеристики сортів коріандру є висота рослин та кількість гілок першого порядку, які формують їх габітус та продуктивну частину [1, 2].

Для з'ясування ролі сорту у формуванні висоти рослин за сівби коріандру з різною шириною міжрядь і нормою висіву цей показник було обчислено як середню норму висіву. Висота рослин коріандру є менш важливим показником порівняно із зерновими культу-

рами, оскільки практично не викликає його вилягання [3-4].

Мета дослідження – встановити закономірності зміни величини висоти рослин та гілкування сортів коріандру залежно від ширини міжрядь та норм висіву.

Методика досліджень. Досліди були закладені в умовах дослідного поля ННДЦ Білоцерківського НАУ. Для досліджень використано два географічно віддалених за походженням сорти Оксаніт та Нектар. Досліди

Таблиця

Висота рослин, кількість гілок першого порядку рослин сортів коріандру залежно від ширини міжрядь та норм висіву, середнє значення за 2008-2010 роки

Сорт, фактор А	Ширина міжрядь, см, фактор В	Норма висіву, млн/га схожих плодів, фактор С	Висота рослин, см	Кількість гілок 1-го порядку, шт.
Оксаніт (контроль)	45 (контроль)	1,5	45,3	4,7
		2,0 (контроль)	47,1	4,0
		2,5	48,7	3,8
	30	1,5	48,3	4,8
		2,0	49,7	4,3
		2,5	50,2	3,8
	15	1,5	53,3	5,0
		2,0	54,1	4,7
		2,5	54,9	4,1
Нектар	45	1,5	44,2	4,4
		2,0	46,3	3,8
		2,5	47,5	3,4
	30	1,5	47,9	4,5
		2,0	48,8	3,9
		2,5	49,1	3,5
	15	1,5	52,1	4,7
		2,0	53,4	4,3
		2,5	54,1	3,7
НІР _{0,05} (висота рослин) А – 2,7; В – 2,2; С – 2,2; АВС – 3,8; АВ – 1,6; АС – 1,6; ВС – 1,3				
НІР _{0,05} (к-ть гілок) А – 0,07; В – 0,06; С – 0,06; АВС – 0,1; АВ – 0,04; АС – 0,04; ВС – 0,03				

закладені у триразовій повторності. Облікова площа ділянки – 55 м². Урожайність коріандру визначали шляхом обмолоту прямим комбайнуванням з подальшим очищенням плодів.

Результати досліджень та їх аналіз.

Дослідженнями було встановлено, що існують сортові особливості формування висоти рослин коріандру в розрізі ширини міжрядь та норм висіву (табл.).

За сівби коріандру з шириною міжрядь 45 см (контроль) середня висота рослин за норми висіву 2,0 млн шт./га у сорту Оксаніт склала 47,0 см, тоді як за сівби з міжряддями 30 см – відповідно 49,4 і 54,1 см, а в сорту Нектар – 46,0; 48,6 та 53,2 см.

Встановлено, що сорт Оксаніт мав більшу висоту рослин – на 1,0; 0,8 та 0,9 см за сівби його з міжряддями 45 см (контроль) та 30 і 15 см.

Так, за сівби сорту Оксаніт з досліджуваними нормами висіву висота рослин була більшою за звуження міжрядь із 45 до 30 і 15 см – на 3,0; 2,6; 1,5 та 8,0; 7,0; 6,2 см.

Кількість гілок першого порядку на одній рослині має дуже важливе значення для коріандру, оскільки на них формуються суцвіття, кількість яких визначає величину врожайності.

За результатами досліджень нами було встановлено, що в сорту Оксаніт, за сівби його з міжряддями 45, 30 та 15 см, кількість гілок першого порядку на одну рослину становила відповідно 4,2; 4,3; 4,6 шт, тим часом як у сорту Нектар – 3,9; 4,0; 4,2 шт. Різниця кількості гілок першого порядку на рослині між сортом Оксаніт та Нектар у розрізі ширини міжрядь 45, 30 та 15 см становить 0,3; 0,34 0,4 шт.

Ширина міжрядь також впливає на кількість гілок

першого порядку на рослині. Так, за однакової норми висіву коріандру 1,5; 2,0 та 2,5 млн/га за ширини міжрядь 45, 30 та 15 см різниця за кількістю гілок першого порядку між сортами Оксаніт і Нектар склала відповідно: 0,3; 0,2; 0,4 шт. та 0,3; 0,4; 0,4 шт. на користь сорту Оксаніт.

Також в обох сортів виявлено однакову закономірність щодо зменшення кількості гілок першого порядку на одну рослину залежно від збільшення норми висіву з 1,5 до 2,5 млн/га. Так, за збільшення норми висіву коріандру сорту Оксаніт з 1,5 до 2,0 та 2,5 млн/га за ширини міжрядь 45 см кількість гілок першого порядку на одну рослину зменшилася відповідно на 0,7; 0,9 шт., за ширини міжрядь 30 см – на 0,5; 1,0 шт., за ширини міжрядь 15 см – на 0,3 і 0,9 шт., а в сорту Нектар – на 0,6; 1,0; 0,4; 1,0 шт.

Дані таблиці свідчать, що в сорту Оксаніт у варіантах з шириною міжрядь 45 см та нормою висіву 1,5 млн схожих плодів на 1 га за висоти рослин 45,3 см кількість гілок першого порядку становила 4,7 шт., тоді як у сорту Нектар – відповідно 44,2 см та 4,4 гілочки на одну рослину. За збільшення норми висіву сорту Оксаніт до 2,0 млн схожих плодів на 1 га висота рослин та кількість гілок першого порядку на ній зменшилася відповідно на один сантиметр та на 0,7 шт., тоді як у сорту Нектар висота рослин зросла на 2,1 см, а кількість гілок першого порядку зменшилась на 0,6 шт. У сорту Оксаніт, за збільшення норми висіву до 2,5 млн схожих плодів на 1 га, висота рослин зменшилася на 3,4 см, а кількість гілок першого порядку на одній рослині – на 0,9 шт., а в сорту Нектар – на 3,3 см та на одну гілочку відповідно.

У варіантах з шириною міжрядь 30 см та нормою висіву 1,5 млн шт./га схожих плодів в сорту Оксаніт висота рослин становить 48,3 см, а кількість гілок першого порядку – 4,8 шт./рослину, тоді як у сорту Нектар – 47,9 см та 4,5 гілочки відповідно. Таким чином, незначне зменшення висоти рослин у сорту Нектар зумовило і зменшення кількості гілок першого порядку на 0,3 шт./рослину. У сорту Оксаніт за цієї ж ширини міжрядь, але з нормою висіву 2,0 млн схожих плодів на 1 га, висота рослин зросла на 1,4 см, а кількість гілок першого порядку зменшилась на 0,5 шт./рослину, тоді як за зменшення висоти рослин на 0,9 см у сорту Нектар кількість гілок першого порядку зменшилась на 0,6 шт./рослину.

За збільшення норми висіву сорту Оксаніт до 2,5 млн шт./га схожих плодів висота рослин зросла на 1,9 см за зменшення кількості гілок першого порядку на 0,5 шт./рослину. За таких же умов у сорту Нектар висота рослин зросла на 1,2 см, а кількість гілок першого порядку знизилася на 1,0 шт./рослину, порівняно з нормою висіву 1,5 млн схожих плодів на 1 га.

У варіантах зі звичайним рядковим способом сівби з нормою висіву 1,5 млн схожих плодів на 1 га висота рослин сорту Оксаніт становила 53,3 см, а кількість гілок першого порядку – 5,0 штук/рослину, у сорту Нектар – відповідно 52,1 см, та 4,7 шт./рослину. За збільшення норми висіву до 2,0 млн схожих плодів на 1 га (за такого ж способу сівби) висота стебла в сорту Оксаніт збільшилася на 0,8 см, а кількість гілок першого порядку зменшилась на 0,3 шт./рослину, а в сорту Нектар за зростання висоти рослин на 1,3 см, як і в

сорту Оксаніт, кількість гілок першого порядку зменшилася та 0,4 шт./рослину. За збільшення норми висіву до 2,5 млн схожих плодів на 1 га в сорті Оксаніт висота рослин зросла на 1,6 см, а кількість гілок першого порядку зменшилася на 0,9 шт., тоді як у сорті Нектар за висоти рослин 54,1 см, що менше на 0,8 см, порівняно із сортом Оксаніт, кількість гілок першого порядку зменшилася на 1,0 шт./рослину, порівняно з нормою висіву 1,5 млн схожих плодів на 1 га.

Висновок. Звуження ширини міжрядь та збільшення норми висіву з 1,5 до 2,5 млн. схожих плодів на 1 га спричинює зміни біометричних показників рослин кориандру, що свідчить про залежність висоти рослин та гілкування від цих агротехнічних заходів, проявляється тенденція до зменшення на рослинах кількості гілок першого порядку. Це спостерігалось в обох сортів і впродовж усіх років досліджень, що, на наш погляд, зумовлено більш рівномірним розміщенням рослин на одиниці площі.

Список літератури

1. Кориандр: [Агроуказання на 1939 г.] – Пушкино: ВИЭМП, 1939. – 16 с.
2. Бугай С.М. Растениеводство / Бугай С.М. – К.: Урожай, 1963. – 363 с.
3. Лукьянов И.А. Эфиромасличное сырье и техноло-

гия эфирных масел / И.А. Лукьянов – М., 1968. – 167 с.

4. Столетова Е.А. Кориандр / Е.А. Столетова – М.-Л.: Огиз-Гос. изд. с.-х. и колхоз.-кооп. литературы, тип. Гидр. упр., 1931. – 68 с.

Аннотация. В исследованиях изучались два сорта кориандра – Оксанит и Нектар. Определена зависимость высоты растений и ветвления кориандра от сорта, ширины междурядий, нормы высева. Анализ высоты растений и ветвления кориандра в зависимости от сорта, ширины междурядий и норм сева в новой для него зоне выращивания определил разную степень влияния на их изменение на протяжении трех лет.

Summary. For research two sorts of coriander – Nectar and Oksanit are included. The found out dependence of height of plants and branch out is on a sort, width of spaces between rows, norms of sowing. The analysis of height of plants and branch out is resulted by us depending on a sort, width of spaces between rows, and norms of sowing in the new for coriander area of growing, found out the different degree of their influence on their changing during three years of researches.

Стаття надійшла до редакції 4 лютого 2015 р.